

Примаченко М. О., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Кумановський М. В., к.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ

Кримінальне покарання є заходом державного примусу, що застосовується до осіб, засуджених за вчинення злочинів на підставі обвинувального вироку суду, який набрав чинності. Виконання кримінальних покарань належить виключно до юрисдикції держави в особі уповноважених нею державних органів та установ і вимагає здійснення постійного контролю за виконанням покладених на засуджених правообмежень.

Система органів та установ, які безпосередньо організують і здійснюють виконання покарань в Україні, закріплена у ст. 11 КВК України.

До органів виконання покарань належать: Державний департамент України з питань виконання покарань, його територіальні органи управління (регіональні управління та відділи), кримінально-виконавча інспекція.

Установами виконання покарань є: арештні доми, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (виховні колонії). Кримінально-виконавчі установи, у свою чергу, поділяються на: 1) кримінально-виконавчі установи відкритого типу (виправні центри); 2) кримінально-виконавчі установи закритого типу (виправні колонії).

Військові частини, гауптвахти виконують покарання у виді службового обмеження для військовослужбовців, засуджених за злочини невеликої тяжкості, арешту з триманням засуджених на гауптвахтах, а також здійснюють контроль за поведінкою засуджених військовослужбовців, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Гауптвахта – місце в армії, де примусово утримують військовиків-порушників військової дисципліни. На гауптвахті обладнують загальні та одиночні камери для заарештованих, окремі камери для допиту, двір для прогулянок, караульні приміщення тощо.

Відповідно до ст. 55 КВК України військовослужбовці, засуджені до арешту, відбувають покарання на гауптвахті. Стаття 55 КВК України регулює також і інші загальні питання порядку та умов відбування арешту військовослужбовцями, але більш детально ці питання розглядаються у спеціальному відомчому нормативно-правовому акті Міністерства

оборони України – Інструкції про порядок і умови відбування арешту засудженими військовослужбовцями, затвердженій наказом Міністра оборони України від 26.02.2002 № 81.

Частина 2 ст. 55 КВК України містить правила роздільного тримання на гауптвахті засуджених до арешту військовослужбовців, зокрема визначає, що на гауптвахті тримаються:

— засуджені військовослужбовці з числа офіцерського складу окремо від інших категорій військовослужбовців;

— засуджені військовослужбовці, які мають звання прапорщиків, мічманів, сержантів і старшин, окремо від військовослужбовців рядового складу;

— засуджені військовослужбовці, які проходять службу за призовом, окремо від засуджених військовослужбовців за контрактом.

Крім того, наказ Міністра оборони України від 26.02.2002 № 81 визначає, що засуджені до арешту військовослужбовці жіночої статі відбувають покарання на окремій гауптвахті – гарнізонній гауптвахті міста Кіровограда.

Засуджені до арешту військовослужбовці направляються на гауптвахту для відбування покарання в десятиденний строк після отримання розпорядження суду про виконання вироку.

Про відправлення засуджених до арешту військовослужбовців до місця відбування покарання командування військової частини зобов'язано у десятиденний термін повідомити його сім'ю або близьких родичів про те, куди і коли він відряджений. З цією метою засудженому, який відбуває, видається поштовий конверт, де засуджений заповнює адресу, прізвище, ім'я та по батькові, кому він надсилається. За дорученням командира військової частини у листі вміщується текст повідомлення про те, хто, коли саме і куди (адреса гарнізонної гауптвахти) відбув засуджений для відбування покарання.

Крім гауптвахт виконання покарання для військовослужбовців здійснює дисциплінарний батальйон.

Дисциплінарний батальйон виконує покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні засуджених військовослужбовців строкової служби.

Слід наголосити, що кримінальне покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців має свої властивості та специфіку виконання.

Правовою підставою та умовами виконання вищезазначеного покарання є КВК України, Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України (затверджено Указом Президента України від 05.04.1994 № 139) та інші нормативні акти України

Сутність кримінального покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців полягає в тому, що

особи, які відбувають у ньому покарання, у примусовому порядку ізолюються від суспільства (у даному разі від іншої маси військовослужбовців).

Ізоляція військовослужбовців, зумовлена утримуванням в дисциплінарному батальйоні, деякою мірою пов'язана з обмеженням їхніх духовних зв'язків із суспільством, цивільних прав, свободи пересування.

Для відбування засудженими цього покарання в Збройних Силах України засновані спеціальні військово-виправні установи – дисциплінарні батальйони й окремі дисциплінарні роти. Застосування цього покарання до військовослужбовців строкової служби можливо лише за злочини, що не представляють великої суспільної небезпеки, у випадках, передбачених законом, а також у тих випадках, коли суд, з огляду на обставини справи й особистість засудженого, вважатиме доцільним замість позбавлення волі на термін до двох років застосувати направлення до дисциплінарного батальйону на той же строк.

Отже, установою яка виконує покарання для військовослужбовців, які вчинили злочин є гауптвахта та дисциплінарний батальйон. Направлення військовослужбовців, що скоїли злочини, для відбування покарання в спеціальні військово-виправні установи досить обмежене і можливе тільки по відношенню до рядового і сержантського складу строкової служби. Що стосується офіцерів, прапорщиків, мічманів, то до них за скоєні злочини застосовуються ті ж покарання, що і до цивільних осіб, а виконання всіх кримінальних покарань по відношенню до цієї категорії військовослужбовців здійснюється установами та органами, які входять до системи кримінально-виконавчої служби України.

Література

1. Дисциплінарний батальйон: Юрисконсульт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/uik/98-uik/6293-17.html>

2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців: Кримінальне право України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/14661222/pravo/trimannya_distiplinarnomu_batalyoni_viyskovosluzh

3. Кримінально-виконавчий кодекс України (Науково-практичний коментар): Український закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.ru/ ukr/ kvk/ 55/default.htm>

4. Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України // Указ Президента України від 5 квітня 1994 р. № 139/94. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/139/94>